

о. Юрій Мицик, Інна Тарасенко
(Київ)

ЛИСТИ ЮРІЯ ШЕВЕЛЬОВА ДО ОМЕЛЯНА ПРІЦАКА

У публікації листів відомого славіста зі світовим ім'ям, професора Колумбійського університету, президента Української вільної академії наук у США Юрія Шевельова до не менш відомого тюрколога та українста, засновника та багаторічного директора Українського наукового інституту Гарвардського університету, одного з ініціаторів створення Міжнародної асоціації українців Омеляна Пріцака вміщено епістолярій, що зберігається у архіві останнього у Науковій бібліотеці Національного університету «Києво-Могилянська академія» (22 листи). Упорядники у вступній частині подали загальну характеристику архіву та запропонованого листування. Додатком до публікації є лист О. Пріцака до відомих меценатів – родини Омеляна та Тетяни Антоновичів, засновників приватного благодійного фонду, що щорічно нагороджує преміями найвидатніших літераторів, вчених та громадських діячів.

Ключові слова: Юрій Шевельов, Омелян Пріцак, листування, Фундація Тетяни та Омеляна Антоновичів.

Юрій Шевельов (1908–2002) – український вчений зі світовим ім'ям, славіст-мовознавець, який в роки Другої світової війни емігрував на Захід, працював там у провідних наукових центрах світу, зокрема у Гарвардському і Колумбійському університетах (США), але був проскрибований советським офіціозом, таврувався як «буржуазний націоналіст». Вперше побувати на батьківщині у повосенний час Шевельов зміг тільки в останній період життя, в роки «перебудови» (на конгресі Міжнародної Асоціації Українців у 1991 р., що проходив у Києві). Навіть після смерті вченого пристрасті навколо нього не вщухли, свідченням чого є злодійське знищення меморіальної таблиці у Харкові, на будинку, де він жив; вороже ставлення до нього харківської влади (Добкін, Кернес), яка публічно повторює стереотипи і «страшилки» советської пропаганди, послугується брехливими «аргументами». Це тим більше робить актуальним дослідження наукової спадщини Юрія Шевельова, публікацію невиданих його праць, в тому числі й епістолярій.

До наукової бібліотеки Національного університету «Києво-Могилянська Академія» недавно був переданий архів українського вченого світової ваги – сходознавця Омеляна Пріцака (1919–2006), який складає там фонд № 10. Це величезне зібрання (тільки його опис міститься у двох солідних томах), яке тільки починає досліджуватися. Серед численної кореспонденції, яку отримував Пріцак, нашу увагу привернули листи Шевельова (всього 22) (Ф. 10, оп. 1, № 806). Вони охоплюють період з 1953 по 1990 рр. В цих листах йдеться насамперед про наукові питання, хоча Шевельова з Пріцаком об'єднувала любов до України, прагнення прислужитися їй на полі науки. Незважаючи на те, що Шевельов був насамперед мовознавцем, його наукові інтереси часом пересікалися зі сходознавчою проблематикою О. Пріцака, (наприклад про орієнталізму у «Слові о полку Ігоревім», аварську проблему, назви дніпрових порогів в творі візантійського імператора Костянтина Багрянородного (Порфірогеніта) «Про управління імперією») і Шевельов узгоджував ці питання з Пріцаком, консультувався з ним тощо. Об'єднувало обох вчених також спільне вирішення наукових проблем, організаційні питання по лінії УВАН (Української вільної академії наук), УВУ (Українського вільного університету в Мюнхені); видання наукових журналів, проведення конференцій тощо. Так, Шевельов нагадує Пріцаку про 20-ту річницю смерті (1941–1961) видатного українського сходознавця Агатангела Кримського (до речі, острожанина родом), пропонує провести наукову конференцію, присвячену цьому вченому, а Пріцаку взяти в ній участь. Знаходимо в листах і деякі важливі факти біографії Шевельова, зокрема про його подорож до Японії (1965) й Туреччини (1971), згадуються в листах й імена визначних українських вчених, наприклад Д. Чижевського, Я.Д. Ісаєвича (Шевельов пробує встановити з ним контакт у 1988 р.), проливається світло на конфлікт О. Пріцака з Фундацією Антоновичів (про це переважно йдеться у доданому листі О. Пріцака). На схилі життя Шевельов вітає Пріцака з обранням його академіком НАН України і високо оцінює його працю: «...Ви один з тих рідкісних у нас людей,

хто зумів будувати безкомпромісну науку в безнастанному позірному компромісі з тим, чого так багато і в еміграції, і на Україні».

Дана публікація не претендує на дослідження наукової спадщини Ю. Шевельова. Але ця скромна публікація його листів дещо доповнить наші знання про життя й діяльність обох вчених (Ю. Шевельова та О. Прицака) і про наукову діяльність української еміграції та діаспори. Відзначимо, що курсивом виділені місця, які Шевельов вписав власноруч.

* * *

№ 1

«Кембрідж, 7.3.[19]53

Дорогий пане Колего,

вже давно від Вас нічого не чути, і я навіть не знаю, чи Ваша адреса та сама. Я хотів вислати Вам відбитку своєї статті про праці Мещанинова¹, що побачила світ, правда, з великим запізненням, але в дечому ще актуальна і, припускаю, не позбавлена інтересу для Вас. Але утримуюся, поки не певний Вашої адреси.

Моя стаття, що для неї Ви колись подали дуже корисні додатки в справі дундука і т.п. пішла нарешті до друку в Фасмеровому Цайтшріфт². Ваше авторство цих приміток там застережене, але не знаю, чи буде змога вислати Вам також коректу і чи хотіли б Ви цього.

До Вашої статті про алтайські складники укр[аїнської] культури в Енциклопедії українознавства я наважився додати нову працю Менгеса про орієнталізм Слова о полку [Ігоревім]. Думаю, що Ви не будете заперечувати.

Тепер маю до Вас ще одну просьбу особистого характеру. В одній з моїх статтів недавно в мене була фраза про панування аварів на Зах[ідній] Україні. Один з моїх колег закинув мені, що аварів на Зах[ідній] Україні ніколи не було і нема жадних археологічних знахідок аварського типу ні на Волині, ні в Галичині. Мушу признатися, що, пишучи свою фразу, яка відіграє поза тим у моїй статті другорядну роль, я не вивчав цього питання, а тільки спирався на традиційне розуміння фрази літопису про те, як авари мучили дулібів. Мій колега одначе ладен пояснювати цю фразу як перенесену живцем з якогось чеського джерела, вважає, що вона стосується до чеських дулібів і що на Волині ніколи не було й дулібів – принаймні як східнослов'янського племені.

Колега цей одначе не тюрколог, і тут нема жадного тюрколога, що з ним я міг би порадитися. Тому мені дуже цікаво було б почути Вашу думку. Цікаво також, чи були останніми роками якісь праці про межі аварської держави і про шляхи їхнього пересування на основі археологічних даних. Я був би дуже вдячний за коротку інформацію в цій справі, тим більше, що вона може бути дуже цінною для моїх дальших, тепер плянованих праць у питанні походження української мови.

У мене все по-старому. На наступний рік маю запрошення від двох університетів, але мабуть, лишуся в Гарварді, де великий плюс – наукове оточення славістичне і зовсім добра бібліотека. Що у Вас нового?

З найкращими привітаннями Ваш Ю. Шевел[ьов]».

Ф. 10, оп. 1, № 806 Арк. 1. Машинопис.

№ 2

«21.11.1960.

Дорогий Пане Колего,

це кілька рядків, щоб 1, подякувати Вам за приємний вечір, 2, нагадати про Вашу доповідь і спитати, чи підходить Вам один з тих двох днів, про які ми говорили – субота 10 чи неділя 11 грудня, – і котрий більше і – 3, порадитися з Вами ще про одну ідею. Ось вона: цього літа минає 20 років з дня смерті А. Кримського³. Чи не варто було б навесні, десь у квітні, зробити поширену конференцію УВАН – з кількома доповідями. Одна – про його орієнтальні студії, друга – про українські мовознавчі, третя – про його письменницьку діяльність. Я міг би зробити другу доповідь, пошукали б когонебудь на третю, але справа стоїть чи падає з першою доповіддю. Чи симпатична Вам сама ідея і чи погодилися б Ви зробити доповідь? Якщо на обоє питань відповідь так, чи вважали б Ви за доцільне мати ще яку-небудь доповідь (фольклор, діяльність в УАН, ще щось?) – звичайно, доповідачів на це мусіли б шукати. Буду вдячний за Ваші міркування.

¹ Очевидно йдеться про Мещанинова І. І. (1883–1967), російського мовознавця, спеціаліста з мертвих мов Кавказу і Малої Азії.

² Макс Фасмер (1886–1962) – визначний німецький мовознавець-славіст, засновник і головний редактор журналу «Zeitschrift für slavische Philologie» (з 1924 р.).

³ Кримський Агатангел (1871–1941) – видатний український орієнталіст, письменник, історик української мови й літератури.

Сердечно вітаю, *Ваш Ю. Шевельов*.

П.С. Якщо Ви згодні на 10 або 11 грудня, прошу також прислати точну назву доповіді для оголошення й запрошень».

Ф. 10, оп. 1, № 806 Арк. 2. Машинопис. Лист написано на бланку «Columbia University in the City of New York. New York 27, N.Y. Department of Slavic Languages».

№ 3

«31.12.[19]60.

Дорогий Омеляне Йосиповичу!

Сьогодні відбулася конференція дійсних членів нашої Академії, на якій Вас одноголосно обрано на дійсного члена Академії. Як і всі мої колеги, я сподіваюся, що Ви погодитеся бути в Вашій дальшій праці з нами.

Про це обрання Вам вишлють офіційного листа, а це тільки приватна записочка. Для закінчення справи потрібні ще дві формальності. По-перше, має відбутися додаткове голосування неprisутніх членів кореспонденційно. Це нічого не змінить, тільки забере трохи часу.

По-друге, і тут потрібна нам Ваша допомога, – канцелярія Академії повинна мати Ваші короткі біографічні дані і список праць. Поки що я використав ту шпаргалку, що Ви мені дали, але треба трохи докладніших і офіційніших даних.

Чи можна сподіватися їх від Вас найближчим часом? Прошу вислати їх або на мою адресу, або на адресу Академії.

З найкращими новорічними побажаннями Ваш *Ю. Шевельов*».

Ф. 10, оп. 1, № 806 Арк. 3. Машинопис. Лист написано на бланку «Columbia University in the City of New York. New York 27, N.Y. Department of Slavic Languages».

№ 4

«18.5.[19]65

Дорогий Пане Омеляне!

Нарешті я дома після своїх азійських мандрів. Ваші характеристики різних країн були зовсім слушні. Японією я задоволений навіть більше, ніж сподівався.

На жаль, не зміг скористатися з Ваших токійських зв'язків і адрес. За день до плянованого виїзду до Токіо в Кіото стався зі мною нещасливий випадок, в наслідок якого пошкоджено мені голову і поламано двоє ребер. Голова скоро загоїлася, але ребра й досі добре дошкуляють. Подорож я, правда, продовжував, але вже не з тією енергією, і зокрема годі було в такому покаліченому вигляді шукати нових знайомств. Якщо дасть Бог, колись поїду до Японії ще, бо дуже цікава країна й народ.

Поза тим я добре давав собі раду, і навіть ні разу серйозно не заблудив.

Думаю, що в межичасі Ви вже дістали мою книжку і мали нагоду виляяти мене за багато речей, а зокрема туркологічних. Але видавець не схотів висилати рахунка Вам, а волів поставити вартість на мій рахунок. Тож посилаю Вам копію його рахунка, яку Ви можете при нагоді вирівняти зі мною.

Чую, що Ви бували частіше в Н[ью]-Йорку і маєте бути незабаром знову. Я буду дома 15 червня, і буду дуже радий Вас бачити. Тож дуже прошу зголоситися під час наступних відвідин. Сердечно вітаю Ваш *Ю. Шевельов*».

Ф. 10, оп. 1, № 806 Арк. 4. Машинопис. Лист написано на бланку «Columbia University in the City of New York. New York Department of Slavic Languages».

№ 5

«Paryz, 13.5.[19]68.

Dorohyj Omeljane Josypovycu,

Spasybi za lysta i zhodu buty spivredaktorom pljanovanoho slavistycnoho orhanu.

Moji dal'si kroky zalezaly vid Vasoji zhody, bo bez Vas ja ne vzjavsjja b za cju spravu, nadto v castyni istoriji, poza filolohijeju. Teper pysatymu do Cyzev'skoho, bo хотів бы маты joho v syrsij (ne – dilovij) redakciji – i spivrobotnykom.

Tym casom je postanova senatu UVU pro vydannja takoho zurnalu, ale ja vymahatymu vid nyx cornym po bilomu, sco vony peredajut` meni vsi povnovlasti z pravom vetavkljucno, garantujut` nevtrucannja i kisty na try roky.

Trymatymu Vas u kursi cyx sprav, az poky sprava ne stverdyt` sja abo zavalyt` sja.

Bulo b ideal'no, jakby my zmohly зустритыся v Paryzi pered mojim vyjzdom, bo todi mozna bulo b vykorzstati moje, a moze j Vase perebuvannja v Evropi na skladennja syrsoji redakciji i perehovory z eventual'ny my avtoramy. Til'ky dajte znaty troxy napered, scob ne stalosja tak, sco same toho dnja, jak Vy pryjdete, ja buv by poza mistom. Mij telefon tut – BAB[y]lone] 46.11, ale z pevnistju mozna zastaty mene vdoma pered 8.30 ranku.

Prosu vze vidteper pikluvatysja nasoju nenarodzenoju dytynoju (sco moze j ne narodyt`sja, ale tak buvaje z usima ocikuvanymu nemovljatamy!)

Z najkrascymu pobazannjamy *Vau Ю.Шевельов*.

Ф. 10, оп. 1, № 806 Арк. 5. Машинопис.

№ 6

«26.10.[19]68

Дорогий Омеляне Йосиповичу!

Для Вашої інформації, нове в питанні славістичного річника УВУ.

Чижевський¹ пише, що «не буде ставити перешкод» виданню, але сам брати участі не може, бо УВУ його не визнає, а динамізм Янова² небезпечний.

Фінк пише, що згоден видавати річник, якщо УВУ тільки даватиме гроші і не втручатиметься в редакційні справи.

Я написав обом, що без участі Чижевського видавати не буду і спробував ще раз намовити Чижевського змінити його позицію.

Чекаю на остаточну відповідь Чижевського, яка гадаю, розв'яже питання в один бік або другий.

Якщо маєте зауваги або пропозиції, буду радий і вдячний.

Вітаю. *Vau Ю.Ш.*».

Ф. 10, оп. 1, № 806 Арк. 6. Машинопис. Лист написано на бланку «Columbia University in the City of New York. New York Department of Slavic Languages».

№ 7

«17 січня 1969.

Дорогий Омеляне Йосиповичу!

Я б радо відмовився від рецензування Ревуцького. Але через те, що почуваю себе винним за «саботаж» правильника, зголошуюся до іншої тортури.

Тільки прошу вислати рукопис на мою службову адресу. Подаю адресу нижче. З сердечним привітом і добрими побажаннями Ваш *Ю.Ш.*

Slavic Dept.

Columbia University

546 West 113th St. New York 10025»

Ф. 10, оп. 1, № 806 Арк. 7. Машинопис. Лист написано на бланку «Columbia University in the City of New York. New York Department of Slavic Languages». Внизу рукою *О.Піцака*: «післав 23.1.69. О.П.».

№ 8

«3 липня 1969 р.

Дорогий Омеляне Йосиповичу, подяка за гостину належить від мене, бо я мав усію приємність і користь, а Ви тільки клопоти. І я справді дуже вдячний і прошу передати моє привітання людям і звірам.

З Луцьким³ почуваю себе дещо гірше, бо я його, як знаєте, не до кінця проглянув, а засудити книжку безневинно – це злочин. Тож можу подати лише кілька рядків з певними застереженнями. Вони йдуть нижче.

Доброго літа. Ваш *Ю.Ш.*»

Ф. 10, оп. 1, № 806 Арк. 8. Машинопис. Лист написано на бланку «Columbia University in the City of New York. New York Department of Slavic Languages». Далі абзац на англ. мові і підпис *Шевельова англ. мовою*.

№ 9

«20 лютого 1971.

Дорогий Омеляне Йосиповичу,

я ще раз пройшов через Порфірогенетові назви порогів. Можу з певністю сказати, що не тільки нема в них нічого виразно лехітського, але й є риси, що виключають можливість лехітського походження. Соррі (Sorry – Ю.М., І. Т.)!

¹ Чижевський Дмитро (1894–1977) – визначний український славіст, філософ, культуролог. З 1921 р. – в еміграції (Німеччина).

² Очевидно мова йде про Володимира Яніва (1908–1991) – українського громадсько-політичного діяча, вченого (етнопсихолог, критик), член УВАН, заступника голови НТШ в Європі (1985–1987).

³ Очевидно йдеться про Юрія Луцького (1919–2001) – українського літературознавця, професора і голову відділу слов'янознавства Торонтського університету (1954–1961).

Долучаю картку з назвами тих двох книжок, що мені до зарізу потрібні і єдина надія на Вас, себто советський мікрофільм. Мені особисто потрібні з т. 1 ст. 1-75 (Г. Крыжановский. Рукописные евангелия Волинского епархиального древлехранилища), а з т. 2 ст. 1-114 (Н. Трипольский. Волинское рукописное евангелие 16 в.), але замовляти, мабуть не варт цілі книжки.

І останнє: що я мушу робити, щоб дістати назад свої Апокрифи? Хіба аж їхати до Гайдельбергу? Це вже виходить поза межі всякої пристойності. Я написав у цій справі до Фінка. Писати до Чиж[євського] нема сенсу, бо він добровільно книжок не повертає, тим більше, коли треба їх пакувати і відсилати. Що Ви можете запропонувати?

Сподіваюся, що Вам не надто перешкоджають у Вашому сабатикалі й Вам добре відпочивається й працюється, але все-таки чекатиму відповідь.

Ваш Ю. Шевельов.»

Ф. 10, оп. 1, № 806 Арк. 10. Машинопис. Листа написано на бланку «Columbia University in the City of New York. New York Department of Slavic Languages». При листі картка «Волинский историко-археологический сборник, Житомир. Вып. 1, 1986. Вып. 2, 1990».

№ 10

«29.8.[19]71.

Привіт з многогорбої гарячої Анкари. Ю. Шевельов».

Ф. 10, оп. 1, № 806 Арк. 10. Автограф. Поштова картка з видом Анкари.

№ 11

«Н[ью]-Йорк, 18 травня 1978.

Дорогий Омеляне Йосиповичу!

Відповідаю з запізненням, бо щойно вчора повернувся з Європи. Я перечитав свої завваги до статті про «Владимира». Думаю, що вони занадто фрагментарні й принагідні, щоб надаватися до друку. Якби Ви конче хотіли їх умістити, то хіба тільки з приміткою від редакції, про те, що вони були призначені для внутрішнього вжитку. Само собою, треба було б викинути речення про «смерть» Шереха. Крім того, треба було б, щоб Ваші дівчата відредагували їх стилістично, після чого я хотів би мати текст на ствердження. Але повторюю: краще такі дати тим заввагам спокій.

До не-лондонського Лондону, отже. *Ваш Ю.Ш.*».

Ф. 10, оп. 1, № 806 Арк. 12. Машинопис.

№ 12

«3 липня [19]81.

Дорогий Омеляне Йосиповичу!

Я дістав від Вас офіційну БОМАГУ про голод. Річ ясна, зробимо, що можна, з нашим Омельченком і з нашими бабусями, щоб улегшити працю голодознавців. Але сумніваюся, щоб було щось надзвичайне на цю тему в наших тут архівах.

Тим часом я кінчив писати статтю для Вас про мовне питання. Але в ній є чимало бібліографічних дірок, яких не можу залатати в Н[ью]-Йорку. Немає ради, муситиму приїхати на який день або два до Вашого храму науки. У зв'язку з цим маю до Вас прохання. Я хотів би зробити цю візиту найкоротшою (не зовсім добре себе почуваю), отже пляную приїхати ввечері в неділю 26 липня і хотів би почати працю в бібліотеці в понеділок 27 з самого ранку. Для використання бібліотеки потрібний буде дозвіл. Чи могла б Ваша канцелярія зробити одне з двох: або поладнати справу в бібліотеці, щоб там уже знали про мою візиту і все було готове? Або, якщо це неможливе, щоб Ви написали листа до бібліотеки про те, що я працюю на Гарвард і щоб мене допустили до книгосховища безплатно – і переслати цей лист Вікторові, в якого я думаю провести першу ніч.

А друга справа – другої ночі, себто з понеділка на вівторок. Я не хочу проводити її у Віктора, бо хочу виїхати рано вранці, а це означало б не давати їм спати. Чи можна було б на цю другу ніч мати кімнату в факультетському клубі?

Буду дуже вдячний за допомогу в організації цих бліц-студій і за повідомлення в цій справі.

Сердечно вітаю, *Ваш Ю. Шевельов*».

Ф. 10, оп. 1, № 806 Арк. 3. Машинопис.

№ 13

«12 лютого [19]82.

Дорогий Омеляне Йосиповичу!

Радію, що будете в нас 28 лютого.

Якщо в Вас нема ще інших плянів, приходьте до мене десь уранці, о 10 або 11 год., ми трохи поговоримо, потім підемо пообідати, а тоді я Вас проведу до Академії.

Правда, в цій околиці нема таких ресторанів, як той французький, куди Ви мене брали, але щонебудь придумаємо. Чи кінчити цивілізовано: Р.С.В.П.?

Буде багато тем до розмови. Сердечно вітаю, *Ваш Ю. Шевельов*.

39 Clarmont Ave. Apt. 23

New York, NY 10027

(212) 666-9411»

Ф. 10, оп. 1, № 806 Арк. 14. Машинопис.

№ 14

«30 вересня [19]82

Дорогий Омеляне Йосиповичу!

Спасибі за листа. Приємно було мені зокрема бачити, що Ви ще дотримуєтеся звичаїв доброго старого часу, коли ручнописані листи вважалися за ознаку доброго тону і вияв пошани до адресата. Щодо мене, то я вже зовсім пішов за віком і втратив здатність писати рукою. Тож вибачайте за цей машинопис.

Буду дуже радий мати Вас за гостя на обід і до себе. Подаю Вам свій розклад на 7 жовтня й дні за тим. 7 жовтня я вільний до 1 год. дня. 8 жовтня я вільний до 6.30 вечора, отже це міг би бути обід або рання вечеря. 9 і 10 жовтня, на жаль, я буду поза містом. Було б найкраще, якби Ви могли заїхати 8 жовтня десь коло 11 ранку, тоді я б нікуди не поспішав і ми могли б поговорити й попоїсти.

Про всі справи, отже, ми б поговорили тоді. Але одну згадав вже тепер. Це справа Вашого перебування в журі Фундації Антоновичів. Було б просто катастрофічно, якби Ви тепер з журі вийшли. Адже склад журі проголошено в усій українській пресі, а також в англійській, включно з Вашим таки гарвардським журналом. Якщо тепер оголосити Ваш вихід, це дасть привід для всіляких розмов і погано позначиться на репутації Фундації, а мені здається, що в інтересах нашої науки й культури, щоб її престиж стояв високо.

Не кажу вже про те, що не бачу нікого, хто б міг Вас гідно заступити. Та й ледве чи хто погодився тепер – з вартісних науковців – ввійти до складу журі, коли вже оголошено інший склад і коли вже так близько до фінальної стадії праці журі.

Це правда, що, перебуваючи в складі журі, цього року Ви не зможете дістати нагороди. Але можна знайти способи полагодити цю справу на майбутнє, про які ми можемо поговорити, коли будете в мене.

Сподіваюся, отже, що Ви переглянете Ваш намір і лишитесь в складі журі. У надії на це залучаю свій обіжник до членів журі, датований, щоправда, завтрашнім днем.

Сердечно вітаю, чекаю на вістку, коли покажетеся.

Ваш Ю. Шевельов.

P.S. Привітайте від мене Грабовича¹ з призначенням, хоч я й думаю, що він розумніший від своєї книжки».

Ф. 10, оп. 1, № 806 Арк. 15. Машинопис.

№ 15

«14 жовтня 1982 р.

До членів журі нагород Фундації Ом. і Т. Антоновичів.

Вельмишановний Колего!

Надсилаю Вам список тих творів і праць, які за формальною ознакою (дата публікації 1981 або 1982) можуть розглядатися в праці журі цього року. Список складено на підставі того, що було мені відоме або що я дістав від Вас. Можливо, щось пропущено. У такому випадку прошу повідомити мене негайно й я додатково сповіщу інших членів журі. Знаком – позначено твори, надіслані авторами.

Прошу зробити Ваш вибір одного літературного твору і однієї наукової праці й надіслати мені ці назви з тим, щоб я дістав їх не пізніше 15 листопада. Дотримання цієї дати дуже важливе, бо 18 листопада я маю виїхати на три тижні до Європи. Нагорода визначається простою більшістю голосів. Якщо такої більшості не буде досягнуто, нам треба буде зустрітися 17 або 18 грудня, мабуть у Н[ью]-Йорку.

Дякую за Вашу дотеперішню співпрацю, сердечно вітаю, *Ваш Ю. Шевельов*».

«Красне письменство й спогади

– Степан Ткачук. Подорож у вічність. Бухарест 1982.

– Любов Коленська. Дзеркала. «Свобода» 1981.

– С. Горлач. Богдар. Містична дійсність. Торонто 1981.

¹ Григорій Грабович (нар. у 1943 р.) – український філолог, працював у США, нині – в Україні.

- Леонід Полтава. Смак сонця. Збірка віршів із Аляски. Н[ью]-Й[орк] – Торонто, 81.
 - Емма Андіївська. Роман про людське призначення. Сучасність 1982.
 - Йосип Гірняк. Спомини. Сучасність 1982.
 - Докія Гуменна. Внуки столітнього запорожця. Торонто 1982.
 - Василь Стус. Палімпсести, поезії. Сучасність 1981, 2, 7-8; 1982, 6.
 - Микола Горбаль. *Збірка поезій*.
 - Володимир Дрозд. Самотній вовк. Вітчизна, 1982, 2 (?). Балада про Сластьона. Дніпро 1981. 12.
 - Валерій Шевчук. На полі смиреннім. Дніпро 1981. Дім на горі. Жовтень 1982, 2-3.
 - Микола Руденко. Орлова Балка, роман «Смолоскип» 1982.
 - Микола Лукаш. Переклад «Фавста» – 1981 (перевидання видання 1955).
 - Григір Тютюнник (твору не названо).
 - Наукові праці.
 - Роман Кухар. До блакитних вершин. Українська академічна гімназія у Львові. Лондон 1981.
 - Гр. Костюк. Редакція, вступна стаття і примітки у книзі В. Винниченко, Щоденник. Едмонтон 1980 (фактично вийшла в жовтні 1981) і в книзі Миқ[ола] Хвильовий. Твори в п'ятьох томах, том 3. «Смолоскип» 1982.
 - George G. Grabowicz. The Poet as Mythmaker. A Study of Symbolic Meaning in Taras Sevcenko. Harvard University Press 1982.
 - Василь Верига. Дорогами Другої світової війни. Легенди про участь українців у здушуванні варшавського повстання в 1944 р. та про Українську дивізію «Галичина». Торонто 1981 (Канадське НТШ).
- Також названо кандидатуру Ореста Субтельного, але праці не специфіковано.
Ф. 10, оп. 1, № 806 Арк. 16, 17. Машинопис.

№ 16

«6 січня 1985

Дорогий Омеляне Йосиповичу,

я ставлю Вашу доповідь про Кримського на суботу 15 лютого о 2 год. дня. Якщо ця дата Вам не відповідає, прошу дати мені знати якнайскоріше, якщо можна, телефоном (212-666-9411). Коли не буде від Вас заперечення до 15 січня, даю це до друкарні й преси.

Сердечно вітаю, *Ваш Ю. Шевельов*.

P.S. Якщо телефонуватимете, краще рано вранці. Цього тижня більшість вечорів я не буду дома».

Ф. 10, оп. 1, № 806 Арк. 20. Машинопис.

№ 17

«20 грудня [19]85.

Дорогий Омеляне Йосиповичу,

Дякую за листа та ювілейні привітання. Не журіться тим останнім. Це в дійсності не був жадний ювілей, а тільки фантазія Гурського¹ й Фізера². Мої 75 років давно минули, і мені вже з ласки Божої 77. Розуміється, мені було б приємно Вас бачити, але, тверезо беручи, все це *ванітас*.

Тим часом вийшли мовознавчі «Анали», і я хочу ще раз подякувати Вам за Вашу статтю, яка, напевне, тим «Аналам» іде на *користь*.

І нарешті і особливо, дякую за згоду прочитати доповідь про Кримського як діяча Академії й науковця. Питання про календар. Ви пишете про початок весни. Це виглядає на березень, і в принципі це можливо. Тільки, як Ви пригадуєте, на 15 і 16 березня призначена ширша конференція про етапи розвитку академічної традиції в Києві, і там є й Ваша доповідь про київське Наукове товариство і «супутників». Чи буде Вам зручно двічі приїздити до Н[ью]-Йорку в березні? Чи не варт було б Вашого Кримського пересунути на лютий? Якби це Вам відповідало, виберіть найвідповіднішу Вам суботу або неділю. Може бути ще квітень, але я не певний, чи я буду в Н[ью]-Й[орку] в квітні, а я хотів би бути на Вашій доповіді. Будь ласка, дайте пораду листом або телефоном (212-666-9411).

Сердечно вітаю, *Ваш Ю. Шевельов*.

P.S. Сподіваюся, що вже дістали «Анали» й відбитку з них».

Ф. 10, оп. 1, № 806 Арк. 22. Машинопис.

¹ Яків Гурський (1923–1995) – український славіст, професор Сіракузького університету (США), член УВАН та НТШ.

² Іван Фізер (1925–2007) – український літературознавець, професор слов'янських мов і літератури в університеті Ратгерс (США), член УВАН.

№ 18

«2 лютого [19]86

Дорогий Омеляне Йосиповичу,

Якщо Ви не маєте інших плянів, я б радо запросив Вас на обід у котрихось китайців перед Вашою доповіддю в суботу 15 лютого. Було б про що говорити. Ми могли б зустрітися в мене десь коло полу-дня (або й раніше) і піти разом до Академії з китайцями по дорозі.

Коли це Вам відповідає, дайте знати листом або телефоном (212-666- 9411).

Сердечно вітаю Вас і вітаю і сподіваюся пригостити. Ваш *Ю. Шевельов*.

Ф. 10, оп. 1, № 806 Арк. 23. Машинопис.

№ 19

«9 березня [19]86

Дорогий Омеляне Йосиповичу,

ще нема тексту Вашої доповіді на конференцію Академії. Якщо це тому, що Ваша програма змінилася й Ви приїдете самі, то добре. Але якщо ми тут мусимо знайти на неї читця, то дуже прошу вислати текст зворотною поштою, щоб читець міг підготуватися.

При цій нагоді запитаю Вас ще, чи Ви знайшли мою розвідку про стан і статус мови в першій половині нашого століття і чи Ви вирішили, що будете з нею робити.

Сердечно вітаю і прошу пробачити, що набридаю. Ваш *Ю. Шевельов*.

Ф. 10, оп. 1, № 806 Арк. 24. Машинопис.

№ 20

«23 January, 1988

Professor Omeljan Pritsak

Director

Ukrainian Research Institute

Harvard University

Cambridge, MA

Dear Professor Pritsak:

I regret to have to inform you that, reluctantly, I decided to refrain from the participation in the Ravenna Congress.

I will appreciate if you kindly return me the preliminary text of my would be paper I sent you recently.

Yours sincerely, *G.Y. Shevelov*.

George Y. Shevelov».

Ф. 10, оп. 1, № 806 Арк. 25. Машинопис. Листа написано на бланку «Columbia University in the City of New York. New York Department of Slavic Languages».

№ 21

«8 червня[19]88

Дорогий Омеляне Йосиповичу!

Далі намагаюся знайти текст І. Свенціцького «Русь і половці в староукраїнському письменстві», Львів 1939, стор. 69. Текст десь у Львові існує. Недавно його цитувала Єдлінська. Але де? І скільки примірників – може тільки один? Може наклад був у головному знищений у вересні 1939 р.? Добрі люди кажуть мені, що тепер у Вас в Інституті перебуває Ісаєвич. Може він щось знає? Або може довідатися, коли повернеться?

Я був би дуже вдячний, якби Ви могли в нього розпитати або мене з ним скомунікувати. Якщо він згодний написати до мене, прошу передати йому цей лист. Якщо ні, дуже прошу послужити посередником. Текст мені дуже потрібний.

Коли вважаєте за доцільне, прошу дати йому мою адресу. Буду вдячний за кожну вістку, чи від Вас чи від нього. Заздалегodi дякую Ваш *Ю. Шевельов*.

George Y. Shevelov

39 Claremont Ave.

New York, NY 10027

(212)666-9411»

Ф. 10, оп. 1, № 806 Арк. 26. Машинопис.

№ 22

«16 червня 1990

Дорогий Омеляне Йосиповичу,

щойно довідався про Ваше обрання до Академії в Києві. Від щирого серця вітаю Вас із цією заслуженою, але в історії ще небувалою почесною. Вона заслужена потрійно – Вашою науковою працею, Вашою організаційною працею і Вашою політичною лінією. Ви один з тих рідкісних у нас людей, хто зумів будувати безкомпромісну науку в безнастанному позірному компромісі з тим, чого так багато і в еміграції і на Україні.

Я тепер уже великою мірою заштатний, але і я беру душею участь у цьому нашому святі. Бо це свято не тільки Ваше, а всіх нас, у своїй країні суцільній і в нашій науці суцільній.

Прийміть від мене найкращі й найщиріші добрі бажання.

Ваш Ю. Шевельов».

Ф. 10, оп. 1, № 806 Арк. 27. Машинопис.

№ 23

1982, жовтня 15. – Лист О. Прицака до О. і Т. Антоновичів.

«15 жовтня 1982 року.

До високоповажних Панства Омеляна і Тетяни Антоновичів

Високоповажані Панство!

Оцим передаю на Ваші руки свою резигнацію як члена журі наукових нагород фундації Омеляна і Тетяни Антоновичів.

Коли свого часу п. Антонович, нами шанований Меценат ФКУ, обговорював у перше свою інтенцію створити фундацію для літературних і наукових нагород, я висловив свої поважні застереження відносно доцільності такого кроку в наших специфічних обставинах.

Але при наступній зустрічі, тим разом уже також з проф. Юрієм Шевельовим, якого я високо поважаю, я дав себе у принципі переконати, очевидно у вірі, що мої застереження були невірні.

Тепер я мусів зревідувати моє рішення, зокрема коли я одержав від голови журі список надісланих появ за 1981 та 1982 роки і процедури.

Якщо б нагорода фундації п-ва Антоновичів мала б мати опис який-небудь сенс і відповідати конкретній дійсності, то дуже дивно, що у названому списку не могла появитись книга О. Прицака «The Origin of Rus» том 1 (хоча автор книги, але стараюся тут дивитися на справу цілком об'єктивно як глядач!). Оця книга своєю проблематикою, новаторством методи й об'ємом – далеко перевищує усі появи 1981 р. взяті разом. При усій належній скромності, ота праця (як мене впевняють фахівці) з різних країн і дисциплін) сприймається як важна поява у міжнародному масштабі.

Тяжко буде майбутньому історикові української науки зрозуміти, чому фундація Антоновичів не добачила отої появи. Коли я роздумував над ситуацією і простудіював комунікат від 14 жовтня 1982 р., мусів прийти до висновку, що основний механізм дії фундації несправний.

У наукових інституціях (хоч би в царській Росії назначення нагороди гр. Уварових) є вироблена відповідно структура. Журі приймає тільки праці, які підходять під ясно подані наукові критерії. Кожна праця – яка перейшла пробну розвідку – дістає науковий реферат; оті реферати читаються і дискутуються на засіданні журі. І тільки після них відбуваються голосування. Очевидно членам журі дається більше як місяць для вирішення такої важливої справи.

У структурі Вашої фундації це звичайна товариська гра: вистачить подати «назву» і нагорода готова! Після мене, голова журі все таки не повинен бути лише поштовою скринькою, а повинен мати орієнтацію про нові появи, тим більше, що їх у нас кожного року не більше одного десятка. Якщо він провірив, що книга члена журі помітно вибивається, він все таки повинен запропонувати даному членові журі взяти відпустку на даний рік. Я сподівався дістати таку пропозицію, а коли до того не дійшло, сам написав листа, але не зустрічав симпатії.

Прошу зрозуміти, що мені не ідеться про гроші. Якщо б я дістав нагороду, я все одно передав би гроші УНІГУ на часткове покриття минулорічного дефіциту, який мені не дає спокою.

Мені ідеться про принцип. Перший досвід показав мені, що мимо доброї інтенції фундація не може виконати задовільно свого завдання. Головно через те, що не було обдуманого з повною серйозністю справу та методи її реалізації.

Прошу прийняти вислови моєї правдивої пошани до Вас

Ваш Омелян Прицак

Омелян Прицак Директор

Копія: Юрій Шевельов».

Ф. 10, оп. 1, № 806 Арк. 18, 19. Машинопис. Копія. Листа написано на бланку «Harvard University Ukrainian Research Institute». Вгорі адреса: «Mrs. O. & T. Antonovych 5041 Longhoro Rd., N.W Washington, D. C. 20016».

Стаття надійшла до редколегії 13.10.2014.

о.Мыцык Ю., Тарасенко И.

Письма Юрия Шевельова к Омеляну Прицаку.

В публикации писем известного слависта Юрия Шевелева к не менее известному тюркологу и украинисту Омеляну Прицаку опубликовано эпистолярный, который сохраняется в архиве О. Прицака в Научной библиотеке Национального университета «Киево-Могилянская академия» (22 письма). В предисловии подано общую характеристику архива и переписки. Дополнением к публикации стало письмо О. Прицака к известным меценатам, основателям благотворительного фонда Омеляну и Тетяне Антоновичам.

Ключевые слова: Юрий Шевелев, Омелян Прицак, переписка, Фундация Тетяны и Омеляна Антоновичей.

Rev. Mytsyk Y., Tarasenko I.

Yurii Shevelov's Letters to Omeljan Pritsak.

The article deals with the correspondence of the world famous Slavic Professor of Columbia University and President of Ukrainian Free Academy of Sciences (UVAN) Yurii Shevelov with the Turkologist, Ukrainianist, founder and President of the Harvard Ukrainian Research Institute (HURI) and one of the initiators of the International Association of Ukrainianists Omelian Pritsak. This correspondence includes 22 letters and it is preserved in the Library of the National University of Kyiv-Mohyla Academy. In the Introduction the compilers provide general characteristic of the archive and this correspondence. The Appendix contains a letter of Omelian Pritsak addressed to famous philanthropists Omelian and Tetiana Antonovych, initiators of the private charitable foundation that annually awards prizes to the most outstanding litterateurs, scholars and public figures.

Key words: Yurii Shevelov, Omelian Pritsak, correspondence, Foundation of Omelian and Tetiana Antonovych.